

Katedra antropologie

PROTOKOL O HODNOCENÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE posudek vedoucího práce

Práci předložil(a) student(ka): Kateřina Dobrovolná

Název práce: Verbalizace ohrožení v neformálně transmittovaných textech

Vedoucí práce: PhDr. Petr Janeček, Ph.D.

1. CÍL PRÁCE (*uvedte, do jaké míry byl naplněn*):

Cílem práce byla terénní dokumentace, klasifikace, katalogizace a interpretace současných kolektivně sdílených a ve veřejném prostoru neformálně transmittovaných textů reflektujících fenomén etnicity, vnímané jako potenciální ohrožení tohoto prostoru, v části západních Čech s důrazem na Plzeňsko. Práce kladla důraz na žánry tzv. současné pověsti (*contemporary legend / moderne Sage*) a fámy, s přihlédnutím k anekdotickým a biografickým vyprávěním. Tyto texty kolující ve veřejném prostoru uchopila jako synkrezi orálně transmittovaných narativů a textů sdílených na elektronických sociálních sítích. Všechny čtyři základní cíle práce (tj. dokumentace, klasifikace, katalogizace a interpretace) byly v práci naplněny, a to nad očekávání vedoucího práce.

Práce na základě dokumentovaných narativů poukázala na význam těchto textů při konstruování a diseminaci etnických stereotypů, kdy hrají roli jednoho ze základních prostředků jejich transmise (která je ale překvapivě vzácně studována jako fenomén *per se*). Tento význam demonstrovala na základě trojice tematických souborů dat (soupis etnicky definovaných společenství konstruovaných jako „ohrožující majoritu“, představení tematických celků vztahených k údajně „nebezpečnosti“ etnických restaurací, a prezentace textů akcentujících „etnické ohrožení“ v širším veřejném prostoru). Hlavní význam práce spočívá především v rovině dokumentační, neboť se jedná o téma v tomto ohledu pionýrské a novátorsky zpracované.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ (*náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh apod.*):

Autorka si pro svoji práci zvolila teoreticky a především metodologicky obtížně uchopitelné a navíc heuristicky a interpretačně náročné téma, stojící na disciplinárním pomezí humanitních a sociálních věd. S minimální oporou domácích i zahraničních precedentů a s nepřilíš častou samostatností a tvůrčím přístupem proto autorka zvolila nekonvenční kombinaci humanitních („folkloristických“) a sociálněvědných („antropologických“) teoretických a metodologických přístupů; i přes určitou počáteční nejistotu se výsledek tohoto spojení nakonec jeví jako koherentní a teoreticky nosný.

Autorka v práci částečně navazovala na svoji bakalářskou práci věnovanou pověstním žánrům Chodska, obhájenou na Katedře antropologie FF ZČU v roce 2012. V tomto kontextu je nutné pozitivně hodnotit jak její tematický úkrok k aktuálnější problematice konstruování lidových modelů etnicity, tak její rázně tvůrčí, ale přínosný odklon od deskriptivního, tradičně folkloristického pojetí.

Po stručném, ale informačně hutném úvodu (mimo jiné sympaticky obhajujícím význam folkloristických studií chápaných jako integrální součást antropologických/etnologických bádání, a to na základě solidně podložené argumentace z vhodně vybrané domácí i zahraniční literatury) následuje pečlivě

napsaná kapitola věnovaná metodologii (*dotazníkovému sondážnímu výzkumu, polostrukturovaným rozhovorům a freelistingu*) a promyšlená kapitola věnovaná definici klíčových termínů práce (*současná pověst, fáma, anekdota, menšina, předsudek, kolektivní paměť, veřejný prostor*). Další kapitoly nastiňují jak na základě literatury, tak vlastní terénní práce širší problematiku rozdílů mezi „tradičním“ a „moderním“ folklorem (s důrazem na proces zdůrazňování „realističnosti“ jejich aktérů a motivických prvků) a způsobů jejich orální i neorální transmise. Převážně vlastní výsledky výzkumu přináší následná ústřední kapitola věnovaná kolektivnímu konstruování „ohrožujících“ etnik (*Cikáni, Vietnamci, Ukrajinci, Arabové, Židé, Slováci*), za kterou následuje klasifikace a katalogizace sebraných narativů, ve které autorka inovativně aplikovala výsledky svého výzkumu na strukturu folkloristických katalogů Jana Harolda Brunvanda a Jana Luffera, včetně návrhu na vytvoření nových lokálních narativních typů; tato aplikace tvoří rozsahově podstatnou část práce. Po klasifikaci a katalogizaci následuje rozbor textů věnovaných obavám z veřejného prostoru – demonizaci určitých lokalit, a kapitola věnovaná problematice etnických anekdot, včetně jejich vztahu k realistickým vyprávěním. Práci uzavírá interpretace výsledků dotazníkových předvýzkumů, polostrukturovaných rozhovorů a freelistingu, zajímavě uchopená kapitola věnovaná širšímu, teoreticky velice dobře podloženému zamyšlení nad aplikovaným přístupem k problematice, a sumarizující závěr.

Práce je doplněna poměrně rozsáhlými přílohami, které ovšem nemají pouze ilustrativní funkci, jak tomu často u absolventských prací bývá; většina z nich (ať už v podobě grafů, výběru anekdot z dotazníkového šetření, osnovy rozhovoru, seznamu anonymizovaných respondentů, seznamu „ohrožujících“ míst doplněných mapou, či rozsáhlých výsledků tabulek zpracovaných programem ANTHROPAC) má v práci své pevné místo (byť by mohly být výrazněji propojeny s vlastním textem pomocí odkazů v poznámkovém aparátu).

Práci jako celek charakterizuje na první pohled možná ne zcela jasně postřehnutelné obrovské množství vlastní minuciózní práce s velkým počtem terénních dat, v absolventských pracích studovaného oboru nepříliš často setkávané (pro kvalitní folkloristický výzkum ovšem typické), doplněné vhodně zvolenou vlastní kombinací metodologických přístupů a relativně rozsáhlé teoretické literatury z oblasti mezinárodní i domácí slovesné folkloristiky, antropologie a etnologie, včetně několika zajímavých sociálněvědních exkurzů.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (*jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.*):

Předkládaná práce se vyznačuje velice kvalitním a na poměry standardu dnešních absolventských prací překvapivě vyzrálým stylem jazykového projevu, který působí sevřeně a jednotně. Z formálního hlediska (citace, odkazy na literaturu, grafická úprava, apod.) je práce díky pečlivosti autorky zpracována naprosto na výbornou, a to téměř na úrovni profesionálního redakčního zpracování, především co se vlastního textu týče.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (*celkový dojem z diplomové práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek apod.*):

Práce jako celek představuje zajímavý a originální pokus o synkretické propojení humanitních a sociálněvědních přístupů k dokumentaci a analýze kolektivně konstruovaných lidových modelů etnicky definovaného ohrožování veřejného prostoru.

Silnou stránkou práce je především inovativnost kombinace folkloristických a antropologických přístupů na etnickou problematiku, která nemá z určitého úhlu pohledu obdobu jak v domácí, tak do značné míry zahraniční literatuře, velké množství zachycených zajímavých terénních dat, které jsou kvalitně interpretovány (a mohou potenciálně sloužit dalším badatelům k jejich vlastním analýzám), a celková myšlenková sevřenost textu.

Za potenciální slabé stránky práce je možné z určitého úhlu pohledu považovat paradoxně identické fenomény – tedy netradiční metodologickou kombinaci a velké množství dat, u kterých do jisté míry převažuje jejich deskripce a výčet nad důkladnější analýzou. Za další potenciální slabinu práce by bylo možné potenciálně považovat i ne zcela jasné geografické zasazení výzkumu (pro výzkum globálně rozšířených textů ovšem částečně irelevantní), stejně jako částečnou aplikaci teoretického či zkušenostního „předvědění“ u určitých aspektů textu.

Vzhledem k velice samostatnému a zároveň spolupracujícímu přístupu při tvorbě práce, evidentnímu badatelskému zájmu plodně zúročenému jak minuciózní prací s daty, tak aktivním vyhledáváním kvalitní relevantní teoretické a metodologické literatury, jakožto i příslibu pokračování v tolik potřebném studiu této problematiky, jde o jednu z nepečlivějších absolventských prací, které jsem měl v poslední době možnost vést.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ

(jedna až tři):

1. Jak autorka hodnotí vhodnost katalogu amerického folkloristy Jana Harolda Brunvanda pro aplikaci na zvolenou tematiku etnických narativů?
2. Jak autorka zpětně hodnotí vhodnost kombinace tří přístupů jí zvolené metodologické triády?
3. Jakým směrem by se dle autorky měl dále ubírat potenciální další výzkum této problematiky?

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (výborně, velmi dobře, dobře, nedoporučuji k obhajobě):

Výborně.

Datum: 6. 5. 2014

Podpis:

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická
katedra antropologie